

Krystýnek, Jiří

Šedesát let Artura Závodského

Sborník prací Filozofické fakulty brněnské univerzity. D, Řada literárněvědná. 1973, vol. 22, iss. D20, pp. 294-296

Stable URL (handle): <https://hdl.handle.net/11222.digilib/107856>

Access Date: 14. 03. 2024

Version: 20220831

Terms of use: Digital Library of the Faculty of Arts, Masaryk University provides access to digitized documents strictly for personal use, unless otherwise specified.

funkčnímu metodologickému přístupu. Složitou cestou získané závěry bývají většinou velmi povšechné a nepostihují jemnější, detailnější problematiku. Plodnější zdál se být typologický přístup některých zahraničních účastníků z SSSR, Polska a Maďarska, ale ani ten sám o sobě nezvládá problematiku v celé šíři. A tak hlavní přínos konference tkvěl především v tom, že ukázala na složitost projednávaných otázek a nutnost jejich komplexního řešení, přičemž žádný z předvedených metodologických přístupů se nezdá být sám o sobě spasitelný, neboť umožňuje postihnout jenom část skutečnosti.

Richard Pražák

ŠEDESÁT LET ARTURA ZÁVODSKÉHO

Dne 19. prosince 1972 dožil se šedesátí let univ. prof. dr. ARTUR ZÁVODSKÝ, DrSc., vedoucí katedry slovenských literatur, divadelní vědy a filmové vědy na filosofické fakultě University J. E. Purkyně v Brně.

Artur Závodský pochází z průmyslového Ostravska, kde se narodil v malé vesnici Martinově, která je dnes předměstím prudce se rozrostlé moderní Ostravy. Po maturitě na reálném gymnasiu v Hlučíně studoval na filosofické fakultě University Karlovy v Praze češtinu, filosofii a estetiku. Jeho učitelé tam byli mj. Albert Pražák, Jan Mukařovský, F. X. Šalda, Josef Král a Zdeněk Nejedlý. Hodnosti doktora filosofie dosáhl v r. 1938 na filosofické fakultě v Brně. Na téže fakultě se r. 1950 habilitoval spisem František Ladislav Čelakovský a jeho umělecké dílo. R. 1953 byl ustanoven docentem. V r. 1956 obhájil kandidátskou disertaci Studie o Petru Bezručovi a získal hodnost kandidáta filologických věd. Od r. 1960 je řádným profesorem na filosofické fakultě v Brně a v r. 1963 dosáhl titulu doktor filologických věd na základě monografie o Gabriele Preissové.

V letech 1936—1950 působil Závodský jako středoškolský profesor v Brně a v Hranicích. Za války byl r. 1944 pracovníě nasazen jako pomocný dělník u firmy Kunz v Hranicích. Zde byl zatčen gestapem pro komunistickou propagandu a sabotáž. Byl vězněn v Přerově, v Kounicových kolejích, v koncentračním táboře ve Flossenbürgu, odkud nastoupil pochod smrti do koncentračního tábora v Dachau. Teprve počátkem července r. 1945 se vrátil do vlasti. V Hranicích zúčastnil se Závodský horlivě kulturního života (patří ke spoluzakladatelům Beskydského divadla, akce Kulturní středy, byl předsedou družstva pro postavení Kulturního domu atd.).

Brzy po příchodu na brněnskou filosofickou fakultu zapojil se Artur Závodský nejenom do pedagogické a badatelské, ale také do veřejně politické a kulturně organizační činnosti s energií a aktivitou, která byla jeho charakteristickou vlastností již za dob studentských. Neúnavný pracovní elán a velká šíře zájmů vytvořily příznivé předpoklady pro úspěšnou práci Závodského v různých odvětvích brněnského kulturního života. Tak např. v letech 1950—1952 přednášel vedle filosofické fakulty také na Janáčkově akademii múzických umění, od r. 1954 redigoval literárněvědnou řadu Shorníku prací filosofické fakulty brněnské university a kromě toho připravil k vydání několik významných shorníků (např. Franku Wellmanovi k sedmdesátinám, 1958; Velká pohození — k 75 letům českého divadla v Brně, 1959; Vám poděkování a lásku, 1960). V letech 1956—1961 byl proděkanem filosofické fakulty pro záležitosti vědeckého výzkumu a tehdy byl také vedoucím redaktorem Shorníku prací a Spisů filosofické fakulty v Brně. V této své funkci vykonal mnoho pro rozvoj a zkvalitnění Shorníku prací, který se postupně rozrostl až na 9 řad, i fakultních spisů; pod jeho vedením se brněnská filosofická fakulta stala významným vysokoškolským edičním střediskem a navázala kontakty i výměnnou službu s universitami většiny zemí světa. Roku 1963 založil Závodský na filosofické fakultě v Brně divadelní vědu jako studijní obor.

Artur Závodský je vedoucím sekce pro studium dramatu v brněnské pobožce Literárněvědné společnosti při ČSAV, členem vědecké rady Památníku Petra Bezruče v Olavě, členem vědecké rady filosofické fakulty v Brně a vědecké rady Slezského muzea v Olavě. Redigoval knižnici Van (1946—1949), byl členem redakční rady Kulturního listu, Sovětské literatury, Červeného květu, nyní je členem redakční rady Prolegomen scénografické encyklopedie (od r. 1970). Roku 1971 založil edici Otázky divadla a filmu (Theatralia et cinematographica), jejíž tři svazky se těší velkému zájmu nejenom doma, ale i v zahraničí. Pro Státní divadlo v Brně redigoval Závodský edici malých monoografií Plamen divadla. Závodský se zúčastnil mezinárodních sjezdů slavistů v Moskvě a v Sofii. Za

knihu Studie o Petru Bezručovi byl v r. 1947 vyznamenán cenou ZNV, exp. v Ostravě. Za účast v odboji a za veřejnou práci dostalo se mu několika vyznamenání (např. Československé vojenské medaile Za zásluhy I. stupně).

Vědecká činnost Artura Závodského se realizuje ve dvou oblastech: v literární vědě a v divadelní vědě.

Literárněhistorické badání Artura Závodského se vztahuje k literatuře 19. století a 20. století. Pozornost věnoval především spisovatelům na Moravě. Monografií napsal o Karlu Handzlovi (1954), tři knihy a desítky studií a článků věnoval Petru Bezručovi. Objasnil genezi řady jeho básní, problematiku jeho realismu, vztahy k předchůdcům (Fr. L. Čelakovskému, K. J. Erbenovi, Sv. Čechovi) a následovníkům (V. Martínkovi, V. Závadovi). Základního významu je studie o *Labutince* (1957), v níž objevil postavu Františky Tomkové, inspirátorky Bezručových básní. Vojtěchem Martínkem obrábá se Závodský v monografii *Nad prózou Vojtěcha Martínka* (1960). Roku 1969 vydal knižně korespondenci Petra Bezruče a Vojtěcha Martínka. Rozsáhlou knihu napsal Závodský o *Gabriele Preissové* (1962); vysledoval v ní detailně život a uměleckou tvorbu této prozaičky a dramaticky, která svou sociální kritičností proboujvala realismus v české kultuře a podala ve svých dramatech libretistický podklad ke slavné opeře Leoše Janáčka (Její pastorkyně) a J. B. Foerstra (Eva). V řadě pozoruhodných studií psal Závodský o P. J. Šafaříkovi, Fr. L. Čelakovském, J. Nerudovi, J. V. Sládkovi, F. X. Šaldovi, Zd. Nejedlém, St. K. Neumannovi, J. Uhrovi, J. Mahenovi, A. Zápotockém, J. Wolkrovi, V. Závadovi, J. Kainarovi, K. Kapounovi aj. Souhrnně popsal ohlas revolučních událostí r. 1905 v české literatuře ve stejnojmenné studii (*Sovětská literatura*, 1955). Časopsecky otiskl Závodský řadu korespondencí (např. vzájemnou korespondenci J. Wolkra a K. Teiga, dopisy R. Myzeta J. Wolkrovi a Zd. Wolkrově, korespondenci J. Uhra s E. Sokolem, dopisy P. Bezruče Zd. Bárovi, V. Nezvala K. H. Hilarovi aj.). Z edic Závodského třeba uvést alespoň dva výběry próz Gabriely Preissové (*Slovácké obrázky*, 1958, *Pláně a jiné povídky*, 1962) a milostnou lyriku Petra Bezruče — *Labutinka*, 1967).

Jako literární teoretik propracoval Artur Závodský otázku navazování na kulturní dědictví v literárním procesu, problematiku slovesných druhů, literárněvědné terminologie, otázky regionalismu, postupy, jak pracuje umělec s tajemstvím, metodické problémy literární vědy atd. Vynikající příspěvky podal v rozbořech uměleckého mistrovství spisovatelů ruských (L. N. Tolstoj, A. P. Čechov) i českých (J. Neruda, J. Wolker, V. Závada).

Jako literární kritik uveřejnil Artur Závodský stovky článků a recenzí, a to jak o dílech krásné literatury, tak o dílech literárněvědných.

Druhou oblastí badatelské činnosti Artura Závodského je teatrologie. Také zde pracuje v celém rozsahu této vědy.

Do sféry divadelní teorie náleží knihy Artura Závodského *Drama a jeho výstavba* (1971), *Drama jako struktura* (1971), široce založená a objemná stať *Předmět, struktura a metody divadelní vědy* (1971), skriptum *Úvod do divadelní vědy* (spolu se Zdeňkem Smou, 1972), první toho druhu ve slovanských zemích, studie *Několik poznámek na téma „Divadlo a společnost“*, pojednání *Práce režiséra a jeho místo v divadelní syntéze*, *Problematika specičnosti divadelního artefaktu*, studie *Remarques sur le caractère du tragique dans le drama et dans la ballade*, *Poznámky na téma „Herec“* aj.

Historii českého divadla věnoval Závodský mnoho studií a článků. Připomeňme alespoň některé z nich: Tylovo navázání na Čelakovského, Ke zrodu dramatu Maryša, K historii Socialistické scény, *Tschechische Dramen* auf antike Motive, České přepracování Aischylovy *Oresteie*, *Vztah F. X. Šaldy k práci K. H. Hilara*, stať *Vladislav Vančura — divadelní kritik a divadelní teoretik*, *Vztah Vladislava Vančury k Jiřímu Mahenovi* aj. Části chytané velké práce na téma F. X. Šalda a divadlo je Závodského studie *Saldovo drama Zástupové a jeho osudy v českém kulturním životě* (1970). Nové pohledy na začátky české divadelní avantgardy přinesla studie *Jiří Kroha a divadlo* (1971). Vztahy českého a německého divadla v třicátých letech 20. století sleduje stať *Über einen Zeitabschnitt der progressiven Beziehungen des tschechischen und deutschen Theaters in den böhmischen Ländern* (1964).

Jako divadelní kritik sleduje Závodský po třicet let činoherní divadelnictví na Moravě, a v Brně především. Napsal také řadu statí o divadelních představeních sovětských, polských a maďarských scén. Uveřejnil medailóny o hercích (E. Pechová, L. Pech, F. Walter, M. Waltrová, J. Urbánková, J. Lokša, J. Kurandová, Zd. Gráfová, J. Skřivan, K. Hospodský, M. Pavlíková aj.). Problémy divadelní kritiky široce osvětluje teoretická studie *Funkce a poslání divadelní kritiky* (1969).

V umělecké oblasti projevil se Závodský především jako autor několika pořadů Di-

vadla poezie v Brně a jako autor scénické montáže *Motýl mi na ruku sednul*, která byla poprvé uvedena v Brně r. 1967. Závodský napsal mnoho rozhlasových pásem.

Závodský také překládal. Roku 1945 vydal překlad poémy kambodžské autorky Makhali Phal *Zpěv míru*. Po řadu let přinášely Lidové noviny a jiné listy ukázky jeho překladů z poezie koloniálních národů. Z literatury vědecké přeložil Artur Závodský (spolu s Miroslavem Mikuláškem) knihu sovětského teoretika V. V. Volkenštejna *Dramaturgija* (1963).

V šedesátce Artur Závodský své dílo zdaleka neuzavřel. Má ještě mnoho plánů a rozpracovaných úkolů. Přejeme mu do dalších let pevně zdraví, aby je mohl všechny ukončit.

Jiří Krystýnek

ŠEDESÁTINY JIŘÍHO KRYSŤÝNKA

Dne 16. ledna 1973 dožil se šedesáti let docent PhDr. JIŘÍ KRYSŤÝNEK, CSc., docent slovanských literatur a lidové slovesnosti na filosofické fakultě University J. E. Purkyně v Erně.

Narodil se v Ostravě-Michálkovicích, gymnasium studoval v Ostravě, na filosofické fakultě v Brně zapisoval obor čeština—němčina. Z učitelů ovlivnil jeho vědecké zaměření především prof. Frank Wollman. V letech 1937—1954 učil Jiří Krystýnek na středních školách. Po svém přechodu na filosofickou fakultu v Brně dosáhl kandidatury věd a roku 1962 se habilitoval. Přednáší jednak souhrnně o slovanských literaturách, jednak o problematice srovnávací literární vědy slovanské.

Ve své vědecké práci zaměřuje se doc. Jiří Krystýnek na oblast mezislovanských literárních vztahů, zvláště polsko-českých. Odsud vychází závažná kniha *Z dějin polsko-českých literárních vztahů*. Vlivy polské literatury a její recepce v českých zemích v letech 1914—1930 (vydaná r. 1966). Krystýnek v ní zejména vysledoval to, jak v českém prostředí působila zejména díla Krasinského a Przybyszewského. Kniha příznačně ukazuje badatelský přístup autorův: úzkostlivé prošetřování bohatě shromážděného materiálu a snahu zachytit dynamiku literárního života, všestranně vyložit důvody, proč v té či oné společenské a literární situaci došlo k recepci cizího díla.

Už ve své disertační práci *Odras třídní ideologie v literatuře oblasti beskydské* sledoval Krystýnek literární zobrazení pohraničního území v literatuře české a polské. Spisovatelům svého rodného kraje věnoval pak řadu statí (*Metoději Jahnovi, Čeňku Kramolišovi, Františku Slámovi* at.). Proievy regionální literatury polské obírá se ve studii o Emilu Zegadłowiczovi a skupině Czartaka. Teoreticky probral Krystýnek problematiku regionalismu v poučené studii *K otázce regionalismu v literatuře*. Vztahy lidové slovesnosti a literatury sleduje v materiálově bohaté studii *Ondrášovská pověst v literatuře české a polské* (1956).

Působením tzv. slovanské myšlenky v historii a literárním vývoji zabývá se Krystýnkova studie *Slovanská idea u Antonína Marka*; jiná stať je věnována básnické tvorbě P. J. Šafaříka a osvětluje příčiny, proč Šafařík básnění zanechal. Pro posluchače napsal doc. Krystýnek skriptum *Slovanské literatury I* (1961), které má mít ještě pokračování. Specifické kvality historické prózy zkoumá studie *K problematice historické prózy v slovanských literaturách*.

Vědecké práce J. Krystýnka vycházejí ze zevrubné znalosti bohatého materiálu; nannozce opravují starší omyly.

Od r. 1970 je doc. Jiří Krystýnek ředitelem Letní školy slovanských studií na filosofické fakultě University J. E. Purkyně v Brně a zasloužil se o její vysokou úroveň, uznávanou též v zahraničí.

Do dalších let provázejí doc. J. Krystýnka přání jeho spolupracovníků, aby mu zdraví dovolilo realizovat předsevzaté plány.

od

TŘI VEČERY O AVANTGARDNÍM DIVADLE

Katedra slovanských literatur, divadelní vědy a filmové vědy na filosofické fakultě v Erně uspořádala 20. března 1972 besedu s národním umělcem Jiřím Krohou na téma *Zápasy o socialistické divadlo kdysi a dnes*. Vzácného hosta přivítal prof. Artur Závodský, který také nastínil jeho umělecký a životní profil. Když k řečnickému pultu